

29. 7. 2013

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) dokončil předběžné šetření úrovně hospodářské soutěže v rámci některých profesních sdružení. Výsledky analýzy naznačují, že konkurenční prostředí by u řady profesí mohlo být uměle omezováno, neboť některé profesní komory ve svém přístupu k cenotvorbě členů nedodržují obecně závazná pravidla hospodářské soutěže zakotvená v zákoně o ochraně hospodářské soutěže a článku 101 Smlouvy o fungování EU.

Asociace, svazy, komory a společenstva tvořená vzájemnými konkurenty na trhu jsou z pohledu soutěžních norem sdruženími soutěžitelů, na něž plně dopadá zákaz narušovat svými rozhodnutími hospodářskou soutěž. Pro komory s povinným členstvím, bez něhož nemohou daní profesionálové na trh vůbec vstoupit, to platí dvojnásob, obzvláště pak v oblasti cenotvorby.

V některých oborech nicméně počítají příslušné zákony s možností vydání tarifu – ceníku konkrétních služeb poskytovaných členy komory spotřebitelům. Tarif sám je pak vydáván ve formě prováděcího předpisu resortním ministerstvem (notáři, advokáti, exekutoři), případně jej mohla, např. v podobě honorářového řádu, vydat přímo samosprávná komora (jak dříve platilo pro architekty, inženýry a techniky činné ve výstavbě). Odměny jsou přitom příjmem soutěžitelů, nikoli státního rozpočtu. **Úřad důrazně upozorňuje na fakt, že vždy a zásadně má před stanovenou tarifní sazbou přednost svobodné soutěžní rozhodnutí poskytovatele dané služby účtovat si částku menší, popřípadě na odměnu zcela rezignovat.** Podstatou tarifních sazeb je totiž ochrana spotřebitele před excesivními cenami, nikoli ochrana zisku podnikatele, byť by na něj v dané věci byl přenesen výkon veřejné moci.

Úřad v poslední době zaregistroval několik výjádření a stanovisek profesních komor ohledně povinnosti jejich členů dodržovat výši tarifních odměn stanovených cenovým předpisem. Konkrétně Exekutorská komora České republiky ve svém stanovisku ze 4. března 2013 mj. uvedla, že soudní exekutor je považován za úřední osobu, která má v exekučním řízení postavení soudu, jejíž odměna je pevně stanovena zákonem, resp. vyhláškou Ministerstva spravedlnosti. Exekutorská komora ČR pak považuje za samozřejmou povinnost každého soudního exekutora dodržovat tuto vyhlášku, přičemž opak je dle jejího názoru porušením předpisu.

Žádný z předpisů přitom nestanovuje, že se odměny za úkony členů jednotlivých profesních sdružení vymykají aplikaci soutěžních pravidel. Každý soutěžitel je oprávněn určovat svoji obchodní politiku v rámci soutěže s konkurenty samostatně, včetně stanovení výše cen, za které nabízí služby svým zákazníkům, a to i v případě přidělení z rozhodnutí soudu. **Poskytovatel služby disponuje legitimním oprávněním účtovat si nižší odměnu, než činí platná tarifní odměna stanovená některou z vyhlášek. Stejně tak je po vlastním uvážení oprávněn od požadování odměny zcela upustit.** Odměny notářů, soudních exekutorů a dále například i advokátů jsou upraveny mj. výše specifikovanými vyhláškami, nicméně z žádného předpisu výslovně nevyplývá, že je vyloučena aplikace norem upravujících pravidla hospodářské soutěže, s nimiž musí být veškeré podzákonné předpisy vykládány a aplikovány souladně. Opačný výklad by znamenal protizákonnou rezignaci na dodržování tržních principů a byl by ve zjevném rozporu se zájmy spotřebitelů České republiky.

V tomto světle se jeví být nepřijatelným ustanovení v etických pravidlech Exekutorské komory, kde je za porušení pravidel soutěže označen takový postup soudního exekutora, který se smluvně zaváže, že za provedenou exekuční a další činnost nebude na oprávněném požadovat žádné náklady. **Rezignace na odměnu je přitom postupem zcela soutěžním a správným,** naopak předmětné ustanovení Exekutorské komory by bylo možno vykládat jako porušení pravidel hospodářské soutěže, zakázané rozhodnutí sdružení soutěžitelů, jež je postižitelné sankcí až do výše 10 % souhrnu obrátu všech členů komory.

Za problematické Úřad považuje také různé metodické dokumenty na internetových stránkách profesních komor (např. Česká komora architektů), jež odkazují na schémata a programy určené pro výpočet honorářů či odměn za poskytnuté služby. Architekti i inženýři a technici činní ve výstavbě mohou v rámci svých komor stanovovat standardy výkonů a dokumentace, tedy vydávat modelové příklady obsahu služeb poskytovaných svými členy, nesmí je však již v žádném případě oceňovat, vydávat cenové tabulky a kalkulační vzorce, což jim umožňovala předchozí právní úprava. Opačný postup by zřetelně mohl vést k unifikaci cenové politiky členů komory, a jelikož se jedná o komory s povinným členstvím, mohl by přímo narušit cenovou soutěž na celém relevantním trhu.

Podobně nepřipustné je vyjadřovat se k poměru ceny za službu architekta (studie, projekt) a celkové ceny stavební zakázky, resp. odvozovat odměnu architekta od následné ceny stavebního díla. **Každému soutěžiteli přísluší odměna odvozená od jím skutečně vynaložených nákladů, přičemž nenachází-li se v dominantním postavení na trhu, podnikateli**

nic nebrání v tom, aby si účtoval i cenu náklady zcela nepokrývající, případně od požadování odměny upustil úplně.

Z hlediska hospodářské soutěže je postup řady komor a sdružení více než problematický. Úřad nyní zahájí diskuzi se zainteresovanými ministerstvy a komorami, aby dosáhl zásadní změny v přístupu profesních sdružení k výše uvedeným soutěžním otázkám. V případě, že tato jednání nebudou úspěšná, nebude ÚOHS při zjištění zásahů sdružení a komor do cenotvorby jejich členů váhat se zahájením správního řízení a případně i s ukládáním sankcí.

Odbor mezinárodní a vnějších vztahů ÚOHS

13/056/HS017